

Prethodno priopćenje

UDK 316.42:007
316.774

Primljeno u uredništvo: 15. ožujka 2006.

Prihvaćeno za tisak: 30. ožujka 2006.

Medijska globalizacija svijeta

JOSIP SAPUNAR*

Sažetak

Budući da se sve više uvida kako unilateralna globalizacija ne može opstati jer je to sustav upravljanja svijeta najbogatijih i u njihovu korist, dvije trećine čovječanstva protestira zbog toga unilateralnog globalizma, koji je, kako oni navode, samo oblik neokapitalizma i totalna eksploatacija nerazvijenih i siromašnih. Ova rasprava usmjerena je poglavito na posebne odnose globalizacije i medija te se, prije svega, bavi smislom snažnih suvremenih medija u odnosu na globalizaciju i s tim u svezi medije definira kao posljedicu razvoja ekonomske sfere kao i, obrnuto, uzrok njihovog daljeg i harmonijskog razvoja. Izlaz iz suvremenog kaosa medijske globalizacije i postojeće krize nije ni u fileoglobalizaciji, a još manje u antiglobalizaciji, nego postupnoj, asimptotičkoj regulaciji, ali ne riječima nego djelom.

Ključne riječi: proces globalizacije, unilateralna globalizacija, mediji, informacija, istinitost, objektivnost, regulacija

Uvod

Nakon terorističkih akcija 2001. godine u SAD-u, zatim na Baliu, pa u Španjolskoj te u Londonu i Egiptu ne smije se olako prelaziti preko tih problema i, obrnuto, valja znanstveno kritički raspraviti što nedostaje sadašnjoj globalizaciji i da li se protiv njene politike dižu tri trećine čovječanstva. Jer, i po zakonu prelaska kvantitete u novu kvalitetu, to je dokaz da treba potpuni-

*

Dr. sc. Josip Sapunar, docent na Fakultetu filozofsko-humanističkih znanosti Sveučilišta u Mostaru, Matice hrvatske bb; e-mail: josip.sapunar@hac.hr.

je sagledati što je to u unilateralnoj globalizaciji pogrešno i da li takvo usmjerenje izaziva terorističke akte u svijetu. U duhu ove ozbiljnosti mi smo već pisali, a i ovu raspravu započinjemo višeslojnim analizama kako bi se tako doprlo do uzroka svih uzroka. No, da bi se moglo *sine ira et studio* raspravljati o globalizaciji nužno je istraživački instrumentarij, a posebno terminologiju, kritički propitati i procijeniti efekt.

S koje god strane pođemo, uvijek se susrećemo s dvije suprotstavljane pozicije: zagovaratelje unilateralne globalizacije i antiglobaliste. Vrijeme je pokazalo da ni jedna od tih alternativa nije perspektiva budućnosti i daljeg, mirnog i stvaralačkog razvoja svijeta. Što je onda izlaz i kamo treba ići?

Kako je ova rasprava usmjerena na posebne odnose globalizacije i medija, naravno, mi ćemo se više baviti smislom snažnih suvremenih medija u odnosu na globalizaciju, te s tim u svezi medije definirati kao posljedicu razvoja ekonomske sfere kao i, obrnuto, uzrok njihovog daljeg i harmonijskog razvoja. Zašto? U prvom redu, zato što se više od desetljeća globalizma nekritički ponavlja floskula "kako u globalizaciji nitko neće gubiti, a svatko će dobivati". Danas, kada se vodi rat između fileoglobalista i antiglobalista, neodgovorno je to i dalje tvrditi, jer najveći dio čovječanstva i dalje glada, umire i živi u nepodnošljivim zdravstvenim i kulturnim prilikama.

Danas je unilateralnu globalizaciju zbog toga napustio i njen tvorac H. Kissinger (2003, 21) kad kaže: "Ekonomski globalizam nije zamjena za svjetski poredak, iako može biti njegovim važnim sastavnim dijelom. Učinkovitost globaliziranog gospodarstva proizvest će razlike i napetosti (što je posve evidentno danas, op. a.), kako unutar pojedinih društava, tako i između njih, a koje će rezultirati pritiscima svjetskog političkog vodstva. U međuvremenu će se nacionalna država, koja ostaje jedinicom u kojoj se ostvaruje politička odgovornost, u mnogim područjima svijeta preoblikovati u dva naizgled suprotna pravca: raspadom na etničke komponente ili utapanjem u veće regionalne grupacije" (Kissinger, 2003, 21). Kissinger zato opravdano predviđa da će se unilateralna globalizacija kao sustav *Pax americana* diferencirati u pet makroplanetarnih regija: Zapadna hemisfera (SAD i Južna Amerika), Europa, Azija, Oceanija sa Australijom i Afrika.

Budući da se sve više uviđa kako unilateralna globalizacija ne može opstati jer je to sustav upravljanja svijeta najbogatijih i u njihovu korist, dvije trećine čovječanstva protestira zbog toga unilateralnog globalizma, koji je, kako oni navode, samo oblik neokapitalizma i totalna eksploatacija nerazvijenih i siromašnih.

Kao što vidimo po najnovijim događajima, bogati svijet taj poredak razvija uspješnim političkim promidžbenim akcijama. U tu se svrhu najviše koriste mediji, posebno oni elektronički, jer se vjeruje da se projiciranjem primamljivih uprizorenja može svijet obmanuti i navesti ga da i u svojoj nevolji prizna kako je unilateralni globalizam dobar za sve ljude.

No, ta je slika postala opsjena od koje se ne može "dobro" živjeti, pa su siromašni odgovorili u svojoj borbi protiv toga merkantilizma ratom, što svijet naziva terorizmom. To i jest terorizam, ali znanstvena istraživanja moraju

istražiti uzroke te pojave, a ne podilaziti međunarodnim gospodarskim institucijama i nepravednoj trgovini, koja odlijeva sve iz svijeta nerazvijenih. Između ta dva dijametralno suprotstavljena stava nema mira niti razgovora, nego će se borba zaoštavati na štetu cijelog čovječanstva.

Ima li iz te teške krize izlaza i gdje je on? Izlaz je u svestranoj regulaciji. Ta je ideja stara koliko i čovjek, ali se često u raznim epohama rastrojstva sustava zaboravlja. Kao što je poznato, nju su prvi osvijestili Kinezi vjerom u korespondenciju neba i zemlje, strana svijeta itd. Konfucije i Lao Tse prvi su je osvijestili pojmom Tao, kao stožerne osi oko koje i po kojoj se ravna cijeli svijet. Konfucije je tako pet stoljeća prije Krista znakovito pisao:

Kada se znanje proširi,
ono donosi iskrenost!

Kada su odnosi iskreni
način razmišljanja je korektan!

Kada se razmišlja korektno,
ljudi su na putu vlastita kultiviranja!

Kada su ljudi kultivirani,
njihovi odnosi su HARMONIČNI!;
zemljom se dobro upravlja!

Kada se zemljom dobro upravlja,
nastaje mir među ljudima i zemljama!

Ova neopoziva vjera u svemoć mudre riječi koja smjera na harmoniju nikada nije umrla, ali je nedostatna, što se vidi po najnovijim događajima u svijetu kod očajnih ljudi koji vide izlaz samo u onoj starorimskoj maksimi *Fiat iustitia – pereat mundus*, neka bude pravda (a to je ravnoteža, regulacija, humani život). Ukoliko nema toga općeg uvjeta života, tada je bolje da života uopće i ne bude. Među Europljanima, prvi je Leibniz smatrao da postoji prestabilirana harmonija od početka. Međutim, cijela povijest i ljudska praksa pokazuju kako nam harmoniju i reguliranost neće podariti nitko. Prvi mislilac u svijetu koji je, nasuprot Leibnizovoj koncepciji usrećivanja i uravnoteživanja odozgo, formulirao tezu o stvaranju ravnoteže odozdo, bio je naš Ruđer Bošković. Naime, on je smatrao da se sve stvari i pojave na velikim distancama međusobno privlače (to je nazvao atrakcijom), a kada se one maksimalno približe, tada dolazi do snažnog otklanjanja (sile koju on naziva repulzijom). Život i sve pojave plivaju između tih suprotnosti, budući da one mogu uravnoteženo postojati kao stanja i pojave samo u sredini toga sveopćeg dinamizma. I to je zaista izlaz: ako želite da svijet opstoji – maksimalizirajte regulaciju, ako želite mir – nemojte o njemu samo govoriti, a raditi suprotno, nego, opet, djelujte regulatorski.

Gdje smo danas u svemu tome? U sveopćem rasulu reguliranog svijeta liberalistički svjetonazor veliča pojedinca dotle dok se on sam od sebe počinje raspadati. U bližoj budućnosti raznim genetskim tehnikama se pretpostavlja

da će pojedinac postati vječan i besmrtn, a Bog će kao umišljaj nestati. Cijeli program medija je stavljen u službu toj ideji svemoćne nemoći pojedinca, jer je čovjek ipak konačan, pa kao takav mora i umrijeti.

Fenomenologija medija u okruženju globalizma

Mediji su (novine, radio, televizija i novi mediji) vazda u funkciji dominantnog faktora. U srednjem vijeku su to bili svećenici, potom su to, nakon sekularizacije, postali političari, a danas to sve više postaju merkantilisti, menadžeri i predstavnici multinacionalnih korporacija. Otkuda njima moć da vladaju svijetom i životom? Nove visoke tehnologije omogućile su takvu masovnu proizvodnost da danas više nije problem nešto napraviti, nego samo postaje problem kako prodati, kako zaraditi, i, što je od svega najgore, kako u potrošača razviti svijest i potrebu za takvim proizvodima koji vode u slijepu ulicu povijesti.

Neokapitalizam je zato najviše pozornosti obratio medijima, jer misli da se pomoću propagande medija može uspješno zavladatai sviješću i instinktima ljudi. Teorijom mrkve i batine ta se nova svijest jača. Brzezinski je 1995. skovao i operativni modus globalističkog ponašanja medija – TITTYTAIMENT (što je američki prijevod stare formule *panem et circenses* (kruha i igara). Sisa, kao metafora za macdonalizaciju prehrane i zabava, kao svjetovni raj, tako danas postaju novi (lažni) ideali kojima se misli usrećiti čovjeka na svim meridijanima i paralelama. A što se do sada postiglo u tom smislu? "Terorizam", novo mučeništvo, kao što smo naveli slučaj u New Yorku 2001. godine, zatim pokolj na Baliu, napadi samoubojica diljem svijeta, najnovije rušenje nove Sodome i Gomore na egipatskom Sinaju, proširenje masovnog ubojstva u Engleskoj, Španjolskoj, Čečeniji, naravno, sa zlokobnim izgledom stalnog proširivanja destrukcije. Nitko nije za takve akte, ali oni su tu, događaju se i šire kao epidemija, pa je zadatak ne samo kontraprijetiti, nego hitro tražiti uzroke takve patologije.

Najprije, kad se vidi tko su "teroristi", postaje jasno da su to pripadnici siromašnih kojima je ugrožena egzistencija pa im je sveopća destrukcija samo izlaz iz karme jada i žalosti, a osobno samouništenje samo spas iz ovoga nepavednog i nesposobnog svijeta koji nije u stanju ostvariti sveopću regulaciju.

Pristaše jednostrane globalizacije sve to ne vide ili neće vidjeti taj jad današnjice uključujući i vlastito homofrausovsko shvaćanje da je pojedinac (onaj bogati) svemoćan, a on je uistinu samo "svemoćna nemoć".

Fizičari ovo rasulo opisuju pojmom entropije, a mediji i dalje kao "plaćenički" psi hvale taj bihevioralni oblik ponašanja i zagovaraju svemoć novca. Nema više programa i emisije u kojima nema pola sadržaja o toj divinizaciji novca. Da bi se slika o "svemoćnoj nemoći" još više ideologizirala, u filmovima se stalno razvijaju teme strave i užasa (naravno, sa *happy endom*), tj. o stvara-

nju uvjerenja u publike kako su svjetski moćnici vazda moćni i kako oni na kraju sve pobjeđuju.

Kada se kvantitativno izračunaju trajanja pojedinih programa, tekstova u medijima, tada se točno vidi tko je stvarni vlasnik i upravitelj globalističkih medija. Ljudi obično misle da su to novinari. Međutim, oni se varaju, jer su im perceptivno nedohvatljivi nevidljivi vlasnici i njihovi planeri. A to je multimilijunerska svjetska elita koja medije vodi, nagrađuje i kažnjava iz svoga nedodirljivog središta. Novinari su, prema tome, prve žrtve takve politike sveopće i onipotentne tehnokracije. Kao u doba komunizma, tako se i sada traži od novinara potpuna odanost vladajućoj ideologiji koja ne preza ni od javnoga linča onih koji ne misle kao svjetski gospodari. U tome okruženju sveopćeg merkantilizma novinarima je sve dopušteno što ide u korist novih svjetskih moćnika. Oni tako mogu bez ikakvih dokaza napasti onoga koji smeta njihovim gospodarima. A za novinarsku umišljenost, oni njima dopuštaju duhovni linč nad neposlušnim građanima. Zbog toga njihovoga položaja ozbiljni teoretičari pojedine novinare smatraju tzv. "duhovnim teroristima". Razlika između terorista iz bijede i nužnosti, ovi novinarski "teroristi" su čak i dobro nagrađivani.

U Hrvatskoj veći broj tzv. nezavisnih medija (od koga i čega: od vlasti i vlastitog naroda, a u službi svjetske elite) zaista provodi svojevrsni "teror", jer, po pravilu, njima je dopušteno da budu vrlo često presuditelj prije redovnog sudskog postupka.

Nije zato ni čudo što javno mnijenje svojim podzemnim komunikativnim kanalima osuđuje pojedine novinare kao "novinarske silnike".

Da ni političari više nisu svjetski faktotumi, vidi se i po novinarskom ponašanju prema njima. Njih se napada, blati i podcjenjuje, ali se pri tome uopće ne dodiruje (niti se smije!) svjetske moćnike koji ratuju i siju sve veće podložništvo. Zato, suprotno tome, u medijima nema ni 10% znanstvenih rasprava, iako je znano da znanost otvara sve horizonte. Što se pak kulture tiče, ona se u ovim medijima podložništva transformira u "kulturu življenja", a to su bravurozni spektakli kulinarstva, pijenja alkohola na proslavama, glorifikacija igara, rekorderskog športa koji sve više dobiva gladijatorski karakter.

Kada se govori o ljudskoj duhovnosti, ona se ismijava ili zapušta. Zbog svega toga ocjena je kritičara takve anarhoidnosti kako *input* medija sve više ima taktiku "dirigiranog kaosa", podilaženja nižim strastima, zbog čega se masovno javljaju nasilja, javne pljačke i terorizmi.

Vrijeme obrata medija

Promišljajući duboke korijene suvremene patologije svijeta, danas počinje svojevrsno otrežnjavanje medijskih teoretičara koji su svjesni da bez poštivanja principa istinitosti i objektivnosti nema medija ni novinara, jer kad se dugotrajno ne vodi računa o istini i argumentiranoj informaciji dolazi do pada

tiraža i takvi novinari pišu sami za sebe, a nakon toga doživljavaju vlastitu eutanaziju. Ako su u starom svijetu apostoli bili navjestitelji istine i spasa, to bi danas trebali biti novinari kao propagatori znanstvenih otkrića te biografi-ja velikih ljudi, a ne blaziranih osoba.

Suprotno tome, Taylor i Mulla 1986. godine čak i ozbiljne vijesti u mediji- ma nalaze u svijetu zabave. Kad se danas prikazuje film ili druga autorska djela, ona se više puta prekidaju neukusnim reklamama o svemu i svačemu što moćnici žele prodati i time ostvarivati dobit. Ozbiljna politika se isto tako urotnički tretira u medijima. Kako naglašava J. Street (Masovni mediji, poli- tika i demokracija, Zagreb, 2003.), putem medija čovjeku se sve može "pakirati". U posljednje vrijeme svjetski moćnici nisu zadovoljni samo s poslušničkim novinarima, nego sve više ovladavaju, tj. kupuju i kontroliraju medije u ma- nje razvijenim zemljama. Naša istraživačica toga fenomena Z. Peruško, 2003. godine podrobno je statistički pokazala do kojeg su nivoa došle te strane kompanije na teritorijima manjih zemalja:

Strane medijske kompanije na tržištima zemalja u Srednjoj i Istočnoj Europi

	Tisak	Televizija	Radio
Bosna i Hercegovina			Radio Jugoslavija
Bugarska	WAZ (Njemačka) Springer (Njemačka)	Antenna TV SA (Grčka) News Corporation (US) Eurocom (kabel)	
Češka	Vltava-Labe-Press (VLP) Ringier (Švicarska) Rhenische Post group Sanoma Magazines (Finska) Passauer Neue Presse (PNP) (Njemačka) Burda (Njemačka) Springer (Njemačka) Bauer (Njemačka) Bertelsmann (Njemačka)	Central European Media Enterprises (CME) (bez koncesije)	Lagardere (Francuska)
Estonija	Schibsted (Norveška) Marieberg (Švedska) Bonier (Švedska)	Schibsted (Norveška) Modern Times Group (MTG) (Švedska)	
Hrvatska	WAZ (Njemačka) Burda (Njemačka) Sanoma Magazines International (Finska) Styria Media Group (Austrija)	**	
Letonija	Bonnier (Švedska)	Modern Times Group (MTG) (Švedska)	
Litva	Orkla (Norveška)##Bonnier (Švedska)	Bonnier/Marieberg (Švedska)##Modern Times Group (Švedska)	

	Titak	Televizija	Radio
Mađarska	Bertelsman (Njemačka) Axel Springer Verlag (Njemačka) WAZ (Njemačka) Heinrich Bauer Verlag (Njemačka) Sanoma Magazines (Finska) Ringier (Švicarska)	Scandinavian Broadcasting System (SAD) Bertelsman (RTL) (Njemačka) Tele-München Gruppe (Njemačka) Scandinavian Broadcasting Systems (SAD) Modern Times Group (MTG) (Švedska)	Marquard Media AG (Švicarska) Lagardere Group (Francuska)
Poljska	Orkla (Norveška) Passauer neue Press (PNP) (Njemačka) Bauer (Njemačka) Springer Bertelsmann (Gruner+ Jahr) (Njemačka) Ediprese (Švicarska) Marquard (Švicarska) Bonnier (Švedska)	Bertelsmann (RTL) (Njemačka) Vivendi Universal (Francuska) Scandinavian Broadcasting Systems - SBS (SAD)	Lagardere Group (Francuska)
Rumunjska	WAZ (Njemačka) Burda (Njemačka) Ringier (Švicarska) Edipresse (Švicarska) Sanoma (Finska)	News Corporation Central European Media (CME), Scandinavian Broadcasting Systems - SBS/ (SAD & Luksemburg)	Lagardere Group (Francuska)
Slovačka	Passauer Neue Presse (PNP) (Njemačka) Bertelsmann (Gruner+ Jahr) (Njemačka) Bauer (Njemačka) Holtzbrinck (Njemačka) Ringier (Švicarska) Sanoma (Finska)	Millenium Electronics Ltd (Velika Britanija) Central Media Enterprises (CME) (SAD)	
Slovenija	Motopresse (Njemačka) Burda (Njemačka) Bonnier (Švedska) Leykam (Austrija)	Central European Media Enterprises (CME)*	
Srbija	WAZ (Njemačka) Burda (Njemačka) Bertelsmann (Gruner+ Jahr) (Njemačka) Holtzbrinck (Njemačka)		

Izvor: Podaci u tablici su prema izvještaju European Federation of Journalists, *Eastern Empires. Foreign Ownership in Central and Eastern European Media*, Brussels 2003. (Kurzivom su označeni medijski vlasnici koji nisu navedeni u izvještaju EFJ 2003.)

* Izvor: <http://www.cetv-net.com/>

** U Hrvatskoj su se u 2003. godini na natječaj za drugu nacionalnu komercijalnu TV mrežu (za tzv. "treći kanal") prijavile dvije svjetske megakompanije: *News Corporation* i *Bertelsmann* (tj. RTL), te dvije kompanije s velikom prisutnošću u europskim razmjerima: *Scandinavian Broadcasting Systems* (SBS) i *Central European Media Enterprises* (CME). Preko *Večernjeg lista*, koji je član jednoga od konzorcija, u ponudi je posredno i njegov austrijski vlasnik, *Styria*.

Taj fenomen totalitarizacije medija i javnog i privatnog života građana Z. Peruško 2003. godine komentira ideološkom totalitarizacijom (poput Orwe-

love priče o Velikom bratu). Međutim, to nije regulacija "nego samo težnja za uspostavljanjem totalne jednosmjerne moći i kontrole" (Peruško, 2003, 54).

Terorizam se stalno povećava sa željom svjetskih magnata za "svemoćno-nemoćnom" kontrolom svega i teško pristaju na jačanje snage regulacije i uravnoteživanja. Zato, kao prvo, u tome procesu valja vratiti vjeru u javnu istinu, u maksimiziranje argumentacije i napuštanje klevetničkog novinarstva koje malo po malo uništava samo sebe.

E. S. Herman i R. W. McChesney proučavali su strategiju obrane ovoga tipa komercijaliziranog globalnog novinarstva i svoje rezultate saopćili u knjizi *Globalni mediji: novi misionari korporativnog kapitalizma* (Beograd, 2004). Oni najprije navode dominantne firme na globalnom medijskom prostoru i komentiraju:

Iako se *News Corporation* rangira na petom mjestu, sa približno deset milijardi dolara prodaje u 1996., ona predstavlja pravi model globalne medijske firme za dvadeset prvi vijek i najbolji primjer za razumijevanje funkcioniranja globalnih medija. Firma *News Corporation* se često poistovjećuje sa njenim prvim čovjekom, Rupertom Murdochom, čija obitelj kontrolira oko trideset posto akcija. Murdochov cilj je da *News Corporation* "posjeduje sve vrste programa – vijesti, sport, film i dječje programe – i emitira ih preko satelita ili TV stanica u domove Sjedinjenih Država, Europe, Azije i Južne Amerike". Sumner Redstone, glavni izvršni direktor Viacom, kaže za Murdocha: "On praktično hoće da osvoji svijet. A izgleda da to i čini". Redstone, Michael Eisner, glavni izvršni direktor Disneya i Jerald Levine, izvršni direktor Time Warnera, zajedno komentiraju da je Murdoch medijski magnat kojeg najviše poštuju i od kojeg najviše strahuju, i čije poteze proučavaju. John Malone iz firme TCI kaže da je vertikalna integracija globalnih medija "samo pokušaj da se Rupert zaustavi". Ted Turner, predsjednik Time Warnera, vidi Murdocha u nešto mračnijem svijetlu, uspoređujući ga sa Adolfom Hitlerom.

Pošto je osnovao *News Corporation* u rodnoj Australiji, Murdoch se šezdesetih godina pojavio na britanskom tržištu i već osamdesetih postao dominantna sila i na tržištu Sjedinjenih Država. Međutim, osamdesetih godina *News Corporation* je zapala u ozbiljne dugove financirajući kupovinu *Twentieth Century Foxa* i formiranje *Fox* televizijske mreže. Već sredinom devedesetih *News Corporation* je eliminirao dobar dio duga. Također je 1995. dobio infuziju kapitala kada je američka firma za telekomunikacije *MCI* – kasnije ju je kupila *British Telecommunications* (BT) i preimenovala u *Concert* – pristala investirati oko dvije milijarde dolara u zamjenu za trinaest posto dionica *News Corporationa*. Iako se *News Corporation* preorijentirao na film i televiziju, još uvijek više od polovinu prihoda zaraduje iz profitabilnog i sigurnog biznisa sa novinama i časopisima.

Najznačajniji poslovi u medijima koje *News Corporation* posjeduje uključuju:

- oko sto trideset dva lista (uglavnom u Australiji, Britaniji i Sjedinjenim Državama), što je čini jednom od tri najveće novinske grupacije u svijetu;

- *Twentieth Century Fox*, glavni centar za produkciju filmova, televizijskih i video programa, sa arhivom od preko dvije tisuće filmova za prikazivanje;
- *Fox broadcasting network* Sjedinjenih Država;
- dvadeset dvije televizijske stanice u Sjedinjenim Državama, što je najveća grupacija stanica u Americi koja pokriva preko četrdeset posto TV domaćinstava;
- dvadeset pet časopisa, među kojima je najpoznatiji *TV Guide*;
- dionice u izdavaštvu, uključujući Harper Collins;
- pedeset posto dionica (sa *Liberty Media TCI*) u nekoliko američkih i globalnih kablovskih mreža, uključujući *FX, FXM, Fox Sports Net*;
- kanal *Fox News*;
- *Asian Star Television*, satelitski servis i televizijske kanale;
- kontrolni paket (četrdeset posto) dionica u *BSkyB (British Sky Broadcasting)* (prodaja u 1996.: 1,6 milijardi dolara);
- *BSkyB* ima četrdeset posto dionica u britanskoj grupi satelitskog kanala - *Granada Sky Television*;
- 49,9 posto udjela u njemačkom *Vox* kanalu;
- trideset posto udjela u *Sky Latin America* digitalnom satelitskom servisu;
- četrdeset posto udjela u *Sky Television* SAD, digitalni satelitski poslovni poduhvat sa *Echostar* i *Concert*;
- pedeset posto udjela u *Japan Sky Broadcasting* digitalnom satelitskom servisu;
- australski *Foxtel* kablovski kanal;
- 49,9 posto udjela u indijskoj *Zee TV*;
- stanicu *El Canal Fox* na španjolskom jeziku u Latinskoj Americi;
- *Sky Radio* u Velikoj Britaniji;
- petnaest posto udjela u australijskoj *Seven networks*;
- digitalni satelitski servis *Indian Sky Broadcasting*;
- pedeset posto udjela u kanalu *V*, azijskom muzičkom video-kanalu;
- četrdeset pet posto udjela u *Phoenix Satellite Television Company* sa sjedištem u Hong Kongu.

News Corporation ima dioničarski kapital, udjele ili dugoročne ekskluzivne strateške saveze sa:

- medijskim kompanijama iz prve lige: *Time Warner, Viacom, TCI, Universal, PolyGram, Sony, Bertelsmann*;
- medijskim kompanijama iz druge lige: *EMI, Canal Plus, Softbank, Granada, Globo, Televisa, MGM, BBC, Carlton*;
- kompanijama za telekomunikacije/informatiku: *Concert (BT-MCI)*.

Kako ovi autori navode, postoji pet glavnih pravaca obrane medijskog *statusa quo* i tekućih trendova globalizacije i komercijalizacije medija:

"Prvi, i možda najvažniji, argument je da i pored svih ograničenja tržišta, konkurencija i potreba da se publika na kraju zadovolji primoravaju komercijalne medije "da pruže ljudima ono što traže". Tržište je prema ovome tu-

mačenju glavni kriterij za sve... Drugo, kako navodi i Hamilton, biznis je mnogo uspješniji od države u nametanju ograničenja pojedincima, jer su njegovi imperativi zamaskirani tzv. mogućnostima izbora građana... Treći problem komercijalizacije medija je u tome što nju uglavnom financiraju oglašivači, pa je njihovo pravo da imaju i veći utjecaj na potrošače... Četvrti problem je u uskoj povezanosti s dobiti, što uvjetuje smanjivanje plasiranja različitosti mišljenja i filtriranje svega što nije komenzurabilno s biznisom... Peti problem se sastoji u neobaziranju na poznato novinarsko pravilo objektivnosti, nego samo vođenje računa o svim aspektima dobiti i biznisa." (Herman i McChensey, 280-283)

Zbog ovih činjenica i autori Herman i McChesney upozoravaju kako globalni komercijalni mediji sve čine da ojačaju svoje pozicije širom svijeta. Međutim, izvan toga, budućnost je veoma nejasna i ostaje predmet čovjekove političke kontrole... Sistem globalnog tržišta nije uveden u liberalnu demokratsku utopiju i povijest nije okončana; sasvim suprotno, ekonomska polarizacija, etnički sukobi i tržištem paralizirana demokracija zadržavaju mogućnost rapidnog socijalnog, političkog i ekonomskog preokreta. Ako to treba mijenjati, i to u pozitivnom pravcu, važno je da ljude nezadovoljne *statusom quo* ne savlada i obuzme totalna nemoć, u smislu bezizlaznosti i cinizma. (Herman i McChensey, 301-302).

S tim u svezi i teoretičar Eduardo Galeano s pravom upozorava "da globalni komercijalni mediji nameću život u kojem uzorni građani postaju poslušni potrošači i pasivni promatrači, izgrađeni na proizvodnoj traci sjevernoameričkog modela sveopće komercijalne televizije." Međutim, ako se ostane samo pri riječima, neće se dogoditi nužni obrat u medijima kao vjesnicima istine i kazivačima što nam je i kako raditi u pozemljarskoj svakidašnjici, ako želimo imati kvalitetan i čovjeka dostojan život i razumnu (reguliranu) slobodu. Bitne pretpostavke za pozitivan obrat.

Kao što smo vidjeli, patologija medija je došla do svoga vrhunca i danas postaje sve jasnije da je u medijima nužan obrat. Ali više ne kao gola kritika, nego kao pozitivni projekti za njihovu preobrazbu. Temeljni princip za to je afirmacija istinitosti i objektivnosti medija, jer oni mogu biti planetarna pozitivna svijest samo ako proširuju perspektivu i ciljeve ljudi, a ne glorificiraju samo frivolnost i "svemoćno-nemoćno" proglašavanje čovjeka vladarom kozmosa, što nam se sve više osvećuje. Konkurentske teorije globalne demokracije kao sveopće otvorenosti prema istini – biti i principu svake uspješne i moralne regulacije – gotovo sve do jedne naglašavaju podređenost svega, a najviše novinarstva, istini. U svim se akademskim raspravama zato s pravom govori o unilateralnom globalističkom poretku, što je samo druga riječ za neokolonijalizam, zatim *demarchy* principu, kako su ga njegovi autori nazvali (Burnheim, 1985 i Barber, 1995) koji naglašava samoupravljanje i participaciju građana u svim sferama organizacije rada i života. Osnovna obilježja toga modela su:

- Globalna konstrukcija novih oblika funkcionalne uprave duž linija odredenih *policy* arena (okoliš, ekonomija, trgovina, zdravlje, rad, rod, ljudska prava, religija...);
- Transgranične procedure izravne deliberacije i odlučivanja u odgovarajućim područjima koja su uklopljena u aktivne zajednice interesa i sklonosti;
- Takve procedure odlučivanja ne posreduju kroz formalizirane predstavničke političke strukture i tijela, nego postoji izravna odgovornost funkcionalnih autoriteta zainteresiranih zajednica;
- "Demokraciju i demokratsku legitimnost ne treba misliti u geografski ograničenim entitetima kao što su nacionalne države, nego prije u funkcionalnim autoritetima promjenjivoga geografskog opsega koji vode pojedinci izabrani ždrijebom među onima koji su materijalno zainteresirani u aktualnom pitanju." (Dryzek, 1995);
- Preferiranje republikanskih modela samouprave u svim posebnim interesnim područjima;
- Stvaranje posve novih struktura demokratske samovladavine umjesto prebacivanja problematičnih institucija nacionalne demokracije na globalnu razinu;
- Preferiranje određivanja i razjašnjavanja normativnih uvjeta za istinsku globalnu demokraciju prije nego osmišljavanje institucija i planova;
- Povratak *polis* modela izravne demokracije duž novih globaliziranih linija funkcionalne samouprave: funkcionalni autoritet upravlja putem odbora koji se biraju na temelju statistički reprezentativnog uzorka između zainteresiranih zajednica (pa i ždrijebom);
- Koordinacija između različitih funkcionalnih autoriteta ne odvija se preko nacionalnih država ili drugih teritorijalno ograničenih transnacionalnih institucija, nego preko odbora predstavnika svih funkcionalnih autoriteta;
- Kraj nacionalnih država i samog koncepta političkog suvereniteta;
- Politika moći kakvu smo poznavali bit će potpuno zamijenjena širenjem ovih različitih, preklapajućih i prostorno diferenciranih samoupravnih zajednica sudbine s mnogostrukim položajima moći.

Sljedeći model puta prema regulaciji kao principu svih principa je borba za kozmopolitski sustav demokracije. Taj model pozitivne i kvalitativne demokracije danas zastupa britanski politolog David Held (1995). Njegov model obilježava sljedeći skup prijedloga:

- U osnovi cijeloga institucionalnog nacrtu jest očekivanje da nastajuća republikanska etika demokratske autonomije neće motivirati ljude na djelovanje u svrhu njihova pojedinačnoga sebičnog interesa, nego u duhu odgovornog građanstva. Ovdje se demokratska autonomija određuje kao samoodređenje osoba koje sebe razumijevaju kao dio šireg kolektiviteta čija demokratska pravila omogućuju i ograničuju njihovo vlastito djelovanje; (Held, 1995, 23)

- Zato demokratske prakse trebaju urasti u zajednice i civilne udruge, ali se, po ovom uvjetu, trebaju globalno proširiti kroz mreže agencija i skupova koji prelaze prostorno ograničena mjesta;
- Upadljivo se razlikujući od *demarchy* pristupa, pristup kozmopolitske demokracije nastoji zaokružiti takve aktivnosti civilnog društva vrlo gustim sustavom globalno obvezujućih kozmopolitskih zakona koji transcendiraju određene zahtjeve nacija i država i proširuju ih na sve u "univerzalnoj zajednici." (Held, 1995, 228) Otud se model u ovom smislu temelji na veoma jakom institucionalnom elementu istinskog nadnacionalizma;
- Prema tome, i neformalna će se politička djelovanja na području transgraničnih zajednica i politike civilnog društva, s jedne strane, i u području institucionaliziranih politika nacionalnih vlada, s druge, morati odvijati u sjeni obvezujućega kozmopolitskog prava;
- Takvo kozmopolitsko demokratsko pravo neće uspostaviti strukture svjetske vlade ili federalne globalne superdržave nego transnacionalne, zajedničke strukture političkog djelovanja obuhvaćajući razine i sudionike globalnog upravljanja od država, multinacionalnih korporacija, međunarodnih institucija, društvenih pokreta do pojedinaca; (McGrew, 2000, 414)
- Na ovaj se način kozmopolitski suverenitet temelji na postvestfalijanskom skupu "globalnog i podijeljenog sustava autoriteta – sustava raznolikih i preklapajućih centara moći oblikovanih i ograničenih demokratskim pravom"; (Held, 1995, 234)
- Za ovu se globalnu strukturu autoriteta misli da bi trebala biti postavljena negdje između federalizma i konfederalizma, budući da ona kombinira uspostavu sveobuhvatnoga pravnog okvira sa samoupravnim političkim činiteljima na svim političkim razinama;
- Kozmopolitska demokracija znači kraj suverene države i koncepta nacionalnog građanstva. I jedno i drugo odsad će biti povezano i definirano u okviru kozmopolitskoga demokratskog prava;
- Ovdje kozmopolitsko građanstvo, međutim, nije istoznačno nekom obliku cjelovitoga neformalnog građanstva, kako je to u nekim konceptima postmodernog građanstva. (Faulks, 2000) Umjesto toga, ono se shvaća kao multigradanstvo koje građane stavlja u nadležnost nekoliko vlasti na različitim političkim razinama i ovlašćuje ih da sudjeluju u donošenju relevantnih odluka na svakoj razini;
- Zamišljeno je da se uspostava samoga kozmopolitskog prava odvija kroz rekonstruirani sustav međunarodnih organizacija posebice temeljito reformiranog sustava UN-a. Sve ove institucije treba reformama učiniti reprezentativnima i odgovornijima;
- Funkcionalne transnacionalne institucije, poput Svjetske trgovinske organizacije, Svjetske banke ili MMF-a, treba staviti pod kontrolu izabраниh nadzornih tijela. Opću skupštinu UN-a treba dopuniti izravno

izabranom "Skupštinom naroda" koja ima funkciju drugog doma. Mo-
gao bi se dodati i referendum naroda svijeta;

- Može se uspostaviti i Sud za globalna ljudska prava;
- Regionalni sustavi političke kooperacije mogli bi se proširiti, pojačati i demokratizirati;
- Nove i odgovorne vojne strukture mogle bi silom jamčiti uvođenje koz-
mopolitkog prava na svim razinama;
- Konačna i presudna točka koja razlikuje ovaj pristup od koncepta glo-
balnog upravljanja jest mogućnost da bi na neki način globalna ekono-
mija bila potpuno uklopljena u strukture političke odgovornosti i od-
lučivanja te otvorena za političku intervenciju;
- Ovaj pristup drži se svjesnom sintezom različitih tradicija političke mis-
li među kojima najistaknutije mjesto zauzimaju liberalna demokracija,
izravna demokracija, komunitarizam i demokratski liberalizam. (Mc-
Grew, 2000, 415) Kako nastoji kombinirati njihove pojedinačne vrijed-
nosti, a ne tražiti njihove pukotine i nedostatke, ovaj je pristup norma-
tivno mnogo zahtjevniji i, istodobno, savršeno realističan.

Kako je znano još od Antike i Aristotela, svaki sumativni, statistički po-
jam demokracije nije dovoljan za uočavanje biti same stvari i pojava, pa se taj
pojam u novije vrijeme proširuje modelom supsidijarne svjetske republike.
Kako navodi Höffe (1999), argumentacija za taj model ide ovako:

- Izrazito međuovisno svjetsko društvo u kojem svačija prava i interesi,
neovisno gdje se nalazili, uvijek mogu biti pogođeni bilo čijim djelovanji-
ma, zahtijeva uspostavu provedivoga univerzalnog prava koje svuda
štiti osnovna prava svih.
- Kako bi univerzalno pravo uopće bilo učinkovito, nužno ga treba na-
metnuti i provesti nepristrani globalni autoritet.
- Takav je autoritet globalnog provođenja zakona zamisliv samo u obliku
države koju odlikuju institucije spremne za obnašanje prisilne moći na
svim razinama. Globalna je država u globaliziranom svijetu, poslje-
dično, moralni imperativ koji izravno proizlazi iz valjanosti osnovnih
moralnih i ljudskih prava.
- Kako se u kulturnim uvjetima moderniteta država nužno treba materi-
jalizirati u obliku demokracije utemeljene na pravima, demokratska
svjetska republika je jedini moralno prikladan i dovoljan odgovor na
izazov globalizacije.
- No, demokratska svjetska republika ne treba zadobiti oblik homogenog
tijela, nego se treba podijeliti na razine i sektore prema demokratskim
načelima federalizma i supsidijarnosti. Ova načela povjeravaju i ogra-
ničuju moć odlučivanja upravo onim razinama i granama globalne
države na kojima će imati najbolje uvjete učinkovitosti i sudjelovanje
većine zainteresiranih građana.
- Supsidijarna svjetska banka treba se povezati s globalnim državnim
strukturama i mora obnašati prava nadzora i regulacije svjetskog
tržišta.

- Kako će zdravstvene i obrazovne politike još ostati u djelokrugu nacionalne države, *policy* područja kao što su mir, zaštita okoliša i odgovorna regulacija svjetskog tržišta bit će u nadležnosti najviše razine svjetskog suvereniteta.
- Unatoč tomu, pod kišobranom obveznih struktura organizirane svjetske države postojat će širok prostor za pitoreskno mnoštvo različitih agencija državnog i kvazidržavnog karaktera.
- Uspostava nove svjetske republike može se shvatiti samo kao dugotrajan proces. Kako bi se podupro njezin napredak, bilo bi korisno započeti s umjerenijim oblicima političkog federalizma i samo postupno nastaviti prema potpunom federalizmu.
- Na prvi pogled zamišljena fundamentalna preobrazba sadašnje međunarodne strukture izgleda kao poprilično utopijska, no ona će postupno nastajati vođena nadmoćnom silom moralne nužnosti. Zato će se naposljetku pokazati da je treća demokratska revolucija bez ozbiljne i opravdane alternative i u ovom smislu krajnje realističan pristup.

Taj je model sličan modelu participativne demokratizacije, koji počiva na principu slobodnih pristupa mišljenju i vlasti svih građana. I, naglasimo, nije realizabilan ponajprije zbog komunikacijskih ograničenja, a ponajviše zbog tolikih šumova u semantičkom kanalu sudionika od 6 milijardi, što uvjetuje kaos u mišljenju, a posustajanje u praktičnim aktivnostima i sveopćom frustracijom građana da se "ništa ne može valjano napraviti". Dokaz za to stanje beznađa je i sadašnja kodifikacija ljudskih prava koja u praksi mogu opravdati sve, pa i samu agresiju.

Ovaj sintetski prikaz modela za prevladavanje unilateralnog globalizma autor T. Meyer, u članku: "Obnova demokracije u vremenu globalizacije" završava realističnim modelom transnacionalne koordinacije:

- osnovna analiza postojeće situacije: demokracijama nacionalnih država i globalnom poretku nužan je neki oblik globalne demokracije koji može postići novu koegzistenciju između transgraničnih političkih problema i političke odgovornosti;
- koncept novoga kozmopolitskog građanstva koji ovlašćuje i omogućuje građanima cijelog svijeta sudjelovanje u političkoj deliberaciji i odlučivanju na svim razinama politike u globaliziranom svijetu, od lokalne preko nacionalne i regionalne do globalne;
- shvaćanje da globalna demokracija treba težiti *ponovnom društvenom, kulturnom i ekološkom uklapanju globalnih tržišta* i dovođenju globalne ekonomije u učinkovite granice političke odgovornosti;
- potreba za *reformom postojećih institucija* međunarodne političke koordinacije kako bi ih se učinilo reprezentativnijima, odgovornijima i djelotvornijima;
- raspodjela presudne uloge mreža civilnog društva u procesu globalne demokracije;
- zastupanje nekog oblika *nadnacionalnoga* političkog autoriteta;

- mišljenje da globalna demokracija zahtijeva pronalaženje novog tipa *višerazinskog upravljanja* s novim oblicima interakcija institucionalnih i neinstitucionalnih političkih aktera;
- izuzimajući Höffea, većina se autora slaže u tome da zbog političkog realizma i demokratske supsidijarnosti ovu zajedničku viziju pozitivne globalizacije ne bi trebalo shvatiti u smislu svjetske države.

Potom, sinteza predstavljena u pristupu *otvorena metoda globalne koordinacije* osobito naglašava:

- osnovne ideje iz *demarchy* koncepta po kojima krajnji cilj globalne demokracije treba ostati otvoren te da za većinu izazova svjetske demokracije najviše obećavaju funkcionalna rješenja;
- srodne ideje institucionaliziranog kozmopolitskog građanstva i širenja nadnacionalnoga međunarodnog prava iz *kozmpolitskog* koncepta;
- ideju temeljno supsidijarnog oblika globalnog upravljanja iz koncepta *svjetske republike* koja uključuje određene ograničene elemente državnosti (provođenje zakona, sudove), a ne načelo državnosti kao takvo;
- osnovnu ideju višestrukoga otvorenog pristupa iz tradicionalnog pristupa *globalnog upravljanja* po kojoj treba ostati otvorenim za pragmatično popravljavanje i postupan rast.

U srži *otvorene metode globalne koordinacije* šest je strategijskih stupova, njihova unutarnja demokratizacija i njihovo funkcionalno utemeljeno međudjelovanje:

- Koncept prava i obveza utemeljio je kozmopolitsko građanstvo koje bilo gdje u svijetu pojedincu daje pravo na vlastito političko djelovanje na relevantnoj političkoj razini – lokalnoj, nacionalnoj, regionalnoj ili globalnoj – i sudjeluje u pojedinim procesima prosuđivanja i odlučivanja.
- Demokratizacija, komplementarnost, unapređivanje i povećanje učinkovitosti postojećih transnacionalnih i nadnacionalnih političkih institucija i organizacija, osobito UN-a i njegovih podorganizacija. Nadasve je nužna uspostava Narodnog doma i Vijeća svjetske ekonomske sigurnosti s ovlastima nadzora, zadavanja okvira i intervencije.
- Širenje, intenziviranje i unutarnja demokratizacija regionalnih sustava političke kooperacije kao što su EU, ASEAN, SAARC, MERCOSUR, NAFTA i sl., te njihovo umrežavanje kao gradivnih blokova (*Willy Brandt*) svjetske demokracije.
- Naglašavanje sektorskoga funkcionalnog globalnog upravljanja važnim podsistemima kao što su trgovina, rad, ekologija, zdravstvo, sigurnost i slično, građenjem transnacionalnih režima sektorske političke regulacije kao što su *Kyoto*-protokol, Svjetska organizacija rada ili Svjetska trgovinska organizacija. Njih treba učiniti mnogo demokratičnijima, odgovornijima i sklonijima uključivanju.
- Pružanje potpore i dodatne političke težine transnacionalnom civilnom društvu s njegovih danas više od 25 000 tisuća inicijativa koje pokrivaju sva važna *policy* područja, od ljudskih prava i uvjeta rada preko zaštite okoliša do rodne jednakosti.

- Izgradnja globalne javne sfere ohrabruje pojavu i otvara mogućnost izražavanja kozmopolitskom građanstvu kao prirodnom izvoru globalne demokracije: njezine legitimnosti i njezinih formi i funkcija.

Međutim, taj je model najviše opterećen brojnim slabostima, a u prvom redu, sa stajališta regulacije, pojmom odgovornosti. Kada UN nije odobrio agresiju na Irak, SAD je naglasio kako to njih ne obvezuje, pa će oni poduzeti samostalnu akciju pacifikacije Iraka. Time se otvorila Pandorina kutija, jer je svatko počeo svakojake akcije uzimati u svoje ruke. Time je opterećena i Povelja o ljudskim pravima, jer je postala puki idealistički pjesmotvor koji sadrži oko (ni manje ni više) 50 ljudskih prava. Naravno, koja su duhom neostvariva. Samo zato što ta prava nisu verizno povezana u taksativno navedenim institucijama i nosiocima vlasti onih koji će biti odgovorni za njihovu realizaciju. Zato bi sveopću reformu unilateralne globalizacije trebalo najprije započeti s Ujedinjenim narodima i novom (realističnom) *Poveljom o ljudskim pravima i dužnostima*. Ovaj naglasak na "dužnostima" davao bi svakom pojedincu garanciju kome se on može i mora obratiti kada je njegova sloboda ugrožena. Koliko je to važno za sveopću regulaciju, vidi se i po pravu na rad koje se sada garantira. Ali samo verbalno, jer nema nijedne države na svijetu koja to pravo ostvaruje, a svaka ga citira i hvali – dakako – uzalud. Najprije zbog svega toga treba izraditi ili dopuniti postojeću *Povelju o ljudskim pravima i odgovornostima* samo za onaj opseg prava koja su ostvariva i za čiju realizaciju moraju odgovarati institucije pred svjetskim sudom.

Još od Biblije stalno se ponavlja da je istina totalna regulacija, da je ona spasonosna i nužna za svaki život. Budući da se do istine ne može doći odmah, jer se njome čovječanstvo u svojoj povijesti asimptotički približava, za novinare je ovaj princip usklađen s kategorijom subjektivne mogućnosti, a to je objektivnost kao donja granica istinitosti. Time se sprječava sadašnja sloboda da novinari mogu pisati bez ikakvih kriterija i tako kako smo već prije naveli pojedini novinari postaju "duhovni teroristi". Ovaj minimum istinitosti zahtijeva od urednika i novinara maksimalizaciju argumentacije u novinarskim priložima. Bez toga se oni ne smiju ni objavljivati, a u slučaju štetnog objavljivanja (tj. proizvođači uvredu i klevetu) kazneni zakon treba sankcionirati autora novinara i urednika koji je propustio neargumentirani članak.

U ovo područje svakako spada i sadašnje proturazumsko pravo novinara da zataji i ne iznese izvore svojih tvrdnji. Time je "novinarski terorizam" i *de iure* utemeljen u globalističkom novinstvu koja provodi svoju volju i volju svojih nalogodavaca da građane blati i napada svim lažima. Iznositi nešto, a pri tome ništa ne dokazati, osim floskule ("kako smo saznali od odgovorne osobe"), nedopustivo je za normalnu ljudsku, pravnu i sudsku proceduru. Kad je s tim u vezi riječ o hrvatskim prilikama, nužno bi bilo ojačati dvije glavne inkriminacije novinara: uvredu i klevetu. Jer, ako svatko mora odgovarati za posljedice svojih misli, riječi i djela, tada i novinarstvo, ma čije ono bilo, također mora odgovarati u slučaju svjesnih i nesvjesnih dezinformacija javnosti. Ukoliko do toga ubrzo ne dođe, ponovit će se pouka iz Tolstojeve priče o tri pastira koja su na tri obližnja brežuljka čuvali svoja stada. Jedan od njih je iz

dosade počeo vikati: "upomoć, vuk kolje!!" Po starom i vječnom pravilu "jedan za sve i svi za jednoga", ostali pastiri su tome hinjenom ugroženom pastiru brzali u pomoć, a on se njima smijao, jer je to iz dosade i pomanjkanja razgovora učinio. Uvrijeđeni pastiri su ljutito napustili lažnoga ugroženog pastira, ali kada su ponovno čuli njegov jauk "u pomoć!" i drugi put su se odlučili da mu pomognu. No, kad se malo iza toga ponovio i treći njegov zov "u pomoć", jer ga je napao čopor vukova, nitko od brižnih pastira nije mu više vjerovao. Tako se dogodilo na kraju da su gladni vukovi razderali i pojeli njegovo stado i njega samoga. Zašto je ova parabola dobra i za novinarstvo? Jednostavno zbog toga što novine i novinari stalnim opsjenarstvom dovode građane u frustraciju, potom u nevjeru i na kraju na odbijanje čitanja i slušanja medija čak i onda kada progovore i istinu. Najveći je zato zločin ogrješivanje protiv istine i objektivnosti u javnom i privatnom komuniciranju. A sadašnje propagandno, komercijalno, globalističko novinarstvo upravo na smrt boluje od te pogreške od koje ga treba osloboditi.

Ocjenjujući kardinalne slabosti globalizacijskog, korporativnog, promidžbenog novinarstva, Davor Rodin 2004. naglašava kako je "unilateralna globalizacija protuslovan proces koji ujednačavanjem različitih društava razara temelje na kojima ona postoje i postojala su. Globalizacija je najčešće ideološki opravdana vrijednostima klasičnog liberalizma... vrijednostima kojima se legitimira probitak pristaša korporativizma neokapitalizma".

Te nedostatke regulacijske legitimacije unilateralnog globalizma I. Prpić 2004. godine sažima u tri grupe: deficit demokratske legitimacije, jer se globalistička demokracija pretvara u namatanje ideologija silom tržišta, pa i preventivnih ratova; prevladavanje države od njenih povijesnih subjekata, što također vodi neredu, ratovima i sveopćem rastrojstvu; i treće, što je za znanost vrlo važno, zapostavljanje metodologije politoloških istraživanja, što globalizaciju svodi na *dictu* bogatih u smislu *Oud licet locis, non licet bovis* – što je dopušteno Jupiteru, to nije volovima (narodu).

U istom zborniku radova Z. Baletić 2004., stoga, opravdano kaže: "Na kraju ostaje veliko pitanje može li se kapitalistički sustav modernizirati i uskladiti s civilizacijskim postignućima poštovanja različitosti kulturnih tradicija, temeljnih ljudskih prava i općeprihvatljivim stupnjem solidarnosti, a bez nekontrolirane koncentracije ekonomske moći, odnosno, može li se sloboda djelovanja u kapitalizmu staviti u službu općega dobra bez ugnjetavanja slabijih i ugroženijih. Neograničen nagon za privatnim bogatstvom i moći, sve veća razina nasilja i korupcije u neoliberalnoj verziji kapitalizma, unatoč globalnim aspiracijama, razara osnove zajedništva i daje slabe izgleda za opće povećanje blagostanja i mir u svijetu". (Prpić, 2004, 161-162)

Zaključak

Kada se uzmu u obzir ove navedene kritike, kao i još brojnije koje nisu izravno citirane, postaje posve jasno da izlaz iz suvremenog kaosa medijske globalizacije i postojeće krize nije ni u fileoglobalizaciji, a još manje u antiglobalizaciji, nego postupnoj, asimptotičkoj regulaciji, ali ne riječima nego djelom. Ovom tezom o regulaciji kao svjetskom procesu pružili smo dovoljno pretpostavki za napuštanje lažnoga i pogrešnoga modela unilateralne globalizacije, jer ona uvijek (u povijesti i danas) predstavlja interes bogatih koji stvara sukobe i ratove radi oduzimanja prirodnih resursa siromašnim zemljama i alociranja tvornica prema tome interesu.

11. rujna 2001. jak je signal koji se sve više pojačava da se tako ne može dalje i da će ojađena i osiromašena većina stanovništva svijeta posegnuti po onoj rimskoj: *Fiat iustitia – pereat mundus* – bez pravde je bolje da svijet i propadne.

Kao što naše analize pokazuju, jedina razumna alternativa toj mogućoj propasti je *sveopća regulacija*, razumna i prije svega realna, i to ponajprije u području javnih komunikacija – medija.

Literatura

- Alieta, M., *Teorija kapitalističke regulacije*, London, 1979.
- Arterton, C., *Teledemocracy*, Sage, London, 1987.
- Bagdikian, B., *The Media Monopoly*, Boston, 1992.
- Bajza, Ž., *Kako u XXI. stoljeće*, Školska knjiga, Zagreb, 1992.
- Barber, B., *Jihad vs. McWorld*, New York, 1995.
- Barnet, R.J., Müller, *Globalni zahvat*, Globus, Zagreb, 1979.
- Beck, U., *Politik der Globalisierung*, Suhrkamp, Frankfurt, 1997.
- Brzezinski, Z., *Velika šahovska ploča: američki primat i njegovi geostrateški imperativi*, Interland, Varaždin, 1999.
- Burnheim, J., *Is Democracy Possible*, Cambridge, 1985.
- Clarke, A., *Profili budućnosti*, Stvarnost, Zagreb, 1976.
- Coleman S., *Interactive Media and the 1997 UK General Election, Media, Culture and Society*, 1998.
- Dryzek, J. S., *Political and Economical Communication. Environmental Politics*, (4) 4:13-30.
- Faulks, K., *Citizenship*, London, 2000.
- Hamelink C. J., *The Politics of World Communication*, Sage, London, 1994.
- Held, D., *Democracy and the Global Order*, Cambridge, 1995.
- Herman, E. S., *Globalni mediji (Novi misionari korporativnog kapitalizma)*, CLIO, Beograd, 2004.

- Höffe, O., *Demokratie im zeitalter der demokratisierung*, München, 1999.
- Jerovšek i dr., *Kriza, blokade i perspektive*, Globus, Zagreb, 1986.
- Kissinger, H., *Treba li Amerika vanjsku politiku*, Golden marketing, Zagreb, 2003.
- McGrew, A., *Democracy beyond borders*, The Global Transformation Reader, Cambridge, 2000.
- McNair, B., *An Introduction to Political Communication*, London, 1995.
- Majer, T., Osnova demokracije u vremenu globalizacije, U: I. Prpić (ur.), *Globalizacija i demokracija*, Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2004.
- Meyer, T., *Media Democracy. How the Media Colonize Politics*. Polity Press, Cambridge, 2002.
- Negrine, R., *The Communication of Politics*, London, 1996.
- Peruško, Z., Medijska koncentracija i izazov pluralizma medija u srednjoj i istočnoj Europi, u: *Medijska istraživanja*, Zagreb, 2003.
- Plevnik, J., *Iza globalizacije – Geoeconomija međunarodnih odnosa*, Golden marketing, Zagreb, 2003.
- Prpić, I. (ur.), *Globalizacija i demokracija*, Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2004.
- Rodin, D., *Globalizam ili putovanje u novu podjelu globusa*, u: I. Prpić (ur.), *Globalizacija i demokracija*, Fakultet političkih znanosti, Zagreb, 2004.
- Sapunar, J., *Globalizacija zapadne hemisfere*, Zagreb, 2004.
- Street, J., *Masovni mediji, politika i demokracija*, Politička misao, Zagreb, 2003.

Summary

Media Globalisation of the World

It is getting more obvious that unilateral globalisation cannot survive as a system of the rich people governance, in the form of two thirds of entire humanity protesting against this mode of neocapitalism and total exploitation of underdeveloped and impoverished people. This discussion is aimed at special globalisation-media relations, but overall it deals with the meaning of the powerful contemporary media in relation with globalisation, defining media as a consequence of the economic sphere development and vice versa the reason of their further harmonic development. The way out from the contemporary chaos caused by media globalisation is not fileoglobalisation or even anti-globalisation, but gradual, asymptotic regulation with acts, not words.

Key words: globalisation process, unilateral globalisation, media, information, authenticity, objectivity, regulation